

VATANNI HIMOYA QILISH ENG OLIY BURCH

Tursunova Dilsoʻz Abrorovna

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada Vatan tushunchasining falsafiy, tarixiy va ijtimoiy mohiyati, uni himoya qilish masalasi jamiyat va har bir fuqaroning muqaddas burchi sifatida yoritiladi. Vatanni sevish, uni asrab-avaylash, tinchligini saqlash — milliy gʻurur va fuqarolik masʼuliyatining asosiy koʻrinishlaridan biri ekanligi taʼkidlanadi. Maqolada shuningdek, yosh avlodda vatanparvarlik tuygʻusini shakllantirish, harbiy-maʼnaviy tarbiyaning oʻrni, mamlakat xavfsizligi va mustaqilligini taʼminlashdagi har bir fuqaroning roli tahlil qilinadi. Tarixiy tajriba, zamonaviy siyosiy jarayonlar hamda Oʻzbekiston Respublikasining huquqiy hujjatlari asosida vatanni himoya qilish gʻoyasining dolzarbligi asoslab beriladi.

Kalit soʻzlar: Vatan, himoya, burch, vatanparvarlik, fuqarolik masʼuliyati, mustaqillik, xavfsizlik, harbiy tarbiya, yoshlar, milliy gʻurur

Har bir inson uchun eng muqaddas tushuncha bu — Vatandir. Inson dunyoga kelib, nafas olib, ulgʻayib, jamiyatga xizmat qila boshlaganidan boshlab uning ongida oʻz ona yurti haqida chuqur ehtirom va sadoqat tuygʻusi shakllana boradi. Vatan — bu bizning ona zaminimiz, ota-bobolarimizning mashaqqatli mehnati evaziga qurilgan yurti, milliy qadriyatlarimiz, tili, dini, urf-odatlarini mujassam boʻlgan maskandir. Aynan shu zamin bizga nafaqat hayot, balki orzu, umid, kelajak va oʻzlikni anglash tuygʻusini bagʻishlaydi. Shu boisdan ham uni himoya qilish har bir insonning eng oliy, eng sharaflil burchidir.

Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida ham har bir fuqaroning Vatan oldidagi burchi aniq belgilab qoʻyilgan. Bu nafaqat harbiy xizmatni bajarish, balki yurt tinchligini asrash, jamiyat barqarorligini saqlash, milliy qadriyatlarni qadrlash, ichki va tashqi tahdidlarga qarshi ogohlik bilan qarshi turish deganidir.

Vatanni himoya qilish tushunchasi bugungi zamonda keng ko‘lamli ma’noga ega bo‘lib, u nafaqat qurol bilan, balki bilim bilan, yuksak ma’naviyat bilan, ongli fuqarolik pozitsiyasi bilan ham amalga oshiriladi.

Tarixga nazar tashlaydigan bo‘lsak, xalqimiz ko‘plab sinovlardan, istilolardan, urush va ziddiyatlardan o‘tgan. Ammo ular hech qachon Vatanini tashlab ketmagan, balki jonidan kechib bo‘lsa ham, yurtini himoya qilgan. Bu qadriyat bugun ham dolzarbligini yo‘qotgan emas. Ayniqsa, bugungi notinch dunyoda, har xil mafkuraviy tahdidlar, axborot urushlari, gibrid xurujlar kuchaygan bir paytda yoshlar ongida vatanparvarlik ruhini mustahkamlash, ularni harbiy, ma’naviy va axloqiy jihatdan yetuk etib tarbiyalash har qachongidan muhimroq bo‘lib bormoqda.

Mustaqillikni saqlash, davlat suverenitetini himoya qilish va xalq osoyishtaligini ta’minlash faqat harbiy kuch emas, balki ma’naviy yuksaklik, jamiyat birdamligi va fuqarolarning ongli yondashuviga bog‘liq. Shu boisdan ham maktabdan boshlab har bir yosh fuqaroga Vatan tushunchasining asl mohiyati, uni himoya qilishning mas’uliyati va g‘ururi chuqur singdirilishi lozim.

Vatan — bu inson uchun eng aziz, eng muqaddas tushunchadir. Har bir inson o‘z vatani bilan faxrlanadi, u yerdagi tarix, madaniyat, tabiat, xalq, urf-odat va qadriyatlar bilan o‘zini bog‘laydi. Inson o‘z ona yurti uchun mas’uliyat his qiladi, uni ko‘z qorachig‘idek asrashga harakat qiladi. Aynan shu tuyg‘ular Vatan oldidagi burchni anglash va uni himoya qilish mas’uliyatini shakllantiradi. Vatanni himoya qilish esa faqat harbiy xizmat yoki qurol bilan emas, balki bilim, ma’naviyat, halollik, mehnat, vatanparvarlik ruhida yashash orqali ham ifodalanadi.

Bugungi kunda jahonda yuz berayotgan siyosiy, mafkuraviy va axborot xurujlari shuni ko‘rsatmoqdaki, har bir davlat o‘zining mustaqilligi, suvereniteti, hududiy yaxlitligi, iqtisodiy va mafkuraviy xavfsizligini himoya qilishi zarur. O‘zbekiston ham bu borada izchil siyosat yuritib, milliy armiyasini mustahkamlash, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning

ongida Vatan uchun xizmat qilish tuygʻusini shakllantirish yoʻlida muhim qadamlar qoʻymoqda.

Shu oʻrinda Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 52-moddasida: “Vatan himoyasi — Oʻzbekiston Respublikasining har bir fuqarosining burchidir” — deb aniq belgilab qoʻyilgan. Bu nafaqat harbiy xizmatga borish, balki har bir fuqaroning oʻz kasbida halol ishlashi, jamiyat osoyishtaligini saqlashga hissa qoʻshishi, qonunlarga rioya qilishi, maʼnaviy yuksaklik bilan yashashi ham Vatanga sadoqat ifodasidir. Yoshlarni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalashda oilaning, maktabning, taʼlim muassasalari va ommaviy axborot vositalarining roli beqiyosdir. Bola kichikligidan oʻz yurti haqida yaxshi soʻzlar eshitib, milliy qadriyatlarimiz bilan tanishib, tarixiy qahramonlarimiz — Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi, Zahiriddin Muhammad Bobur, Otaxon Shonazarov kabi siymolar haqida bilib ulgʻaysa, u albatta oʻz yurti bilan faxrlanadi va uni himoya qilishga tayyor boʻladi.

Vatanparvarlik — bu shunchaki balandparvoz soʻz emas. Bu — amaliy faoliyatdir. Oʻzbekistonda ayni paytda yoshlar bilan ishlashda “Yoshlar — kelajagimiz”, “Vatanparvarlar”, “Harbiy xizmat — faxrli burch” kabi loyihalar, harbiy sport oʻyinlari, “Jasorat”, “Shijoat”, “Temurbeklar maktabi”, “Yosh chegarachilar”, “Vatan himoyachilari kuni” kabi tadbirlar yoshlarning ongida vatanga sadoqat, masʼuliyat va himoyaga tayyorlik gʻoyasini singdirmoqda.

Shuningdek, diniy-maʼnaviy merosimizda ham vatanni sevish va uni himoya qilish masalasi muhim oʻrinda turadi. Paygʻambarimiz Muhammad (s.a.v.) hadislarida: “Vatanni sevish — iymondandir” degan soʻzlar bu tushunchaning islomiy manbalardagi ahamiyatini ham koʻrsatadi. Bu esa bizga har jihatdan — diniy, maʼnaviy, huquqiy va fuqarolik masʼuliyati nuqtayi nazaridan ham Vatanni asrashning zaruriyati borligini bildiradi.

Zamonaviy dunyoda vatanni faqat qurol bilan emas, balki mafkuraviy tahdidlardan, zararli oqimlardan, madaniy va axloqiy yemirilishlardan himoya

qilish ham muhimdir. Bugun yosh avlodni internetdagi salbiy axborotlardan, virtual tahdidlardan, ekstremistik g'oyalar va beparvolikdan himoya qilishning yo'li — ularga mustahkam hayotiy va ma'naviy asoslar, sog'lom dunyoqarash, chuqur bilim, yuksak odob-axloq berishdir.

Yana bir muhim jihat — har bir inson o'z kasbi orqali Vatan himoyachisiga aylanishi mumkin. Masalan, shifokor — bemorlarni davolash orqali, muallim — yosh avlodni tarbiyalash orqali, dehqon — halol mehnat qilib xalqni oziq-ovqat bilan ta'minlab, quruvchi — zamonaviy binolarni barpo etib, san'atkor — xalqni ruhlantirib, askar — davlat chegaralarini qo'riqlab Vatanga xizmat qiladi. Demak, har kim o'z sohasida chin dildan ishlasa, u Vatan himoyachisidir.

Har bir davlatning taraqqiyoti, xavfsizligi va mustahkamligi bevosita o'z fuqarolarining vatanparvarlik darajasi, ongli fuqarolik pozitsiyasi va o'z yurtiga bo'lgan sadoqati bilan chambarchas bog'liq. Vatan — bu nafaqat geografik hudud, balki har birimizning ruhi, g'ururi, hayoti, tariximiz va kelajagimizdir. Uni himoya qilish esa har bir fuqaroning nafaqat huquqiy, balki ma'naviy va axloqiy mas'uliyati hisoblanadi.

Vatanparvarlik tuyg'usi tasodifan shakllanmaydi. Bu tuyg'u oilada, maktabda, ta'lim muassasalarida, ijtimoiy muhitda va tarixiy xotira orqali tarbiyalanadi. Bugungi O'zbekiston yoshlarini aynan ana shu ruhda tarbiyalash — ularni milliy qadriyatlarga sodiq, ma'naviy barkamol, ongli va mas'uliyatli shaxs etib voyaga yetkazish demakdir. Davlatimiz tomonidan bu borada ko'plab dasturlar, qonunlar, ijtimoiy harakatlar va harbiy-vatanparvarlik tadbirlari amalga oshirilayotgani — yurt himoyasi masalasining davlat siyosati darajasida ekanini ko'rsatadi.

Bugungi kunda Vatanni himoya qilish tushunchasi nafaqat qurolli kuchlar bilan bog'liqdir, balki u keng ma'noda ilm-fan, ma'naviyat, iqtisod, axborot xavfsizligi, tibbiyot, ekologiya va boshqa sohalarda faol ishtirok etish orqali ham namoyon bo'ladi. Har bir fuqaro o'z kasbida halol ishlasa, o'z vazifasini vijdonan

bajarsa, qonunlarga rioya qilsa, bu ham Vatanning tinchligi va mustahkamligiga xizmatdir.

Demak, jamiyatimizda Vatanni sevish, uni asrab-avaylash, har qanday xavf-xatarga qarshi uni himoya qilish tuygʻusini yosh avlod ongiga chuqur singdirish — bizning eng muhim vazifamizdir. Bu esa ilmi, sogʻlom, vatanparvar, yuksak tafakkurli avlodni shakllantirish orqali amalga oshadi. Har bir fuqaroning yuragida: “Vatanga xizmat qilish — mening eng oliy burchim” degan fikr yashashi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent: “Oʻzbekiston”, 2021.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari toʻplami. — T.: 2020–2024-yillar.
3. Karimov I. A. Yuksak maʼnaviyat — yengilmas kuch. — T.: Maʼnaviyat, 2008.
4. Shayx Muhammad Sodiq Muhammad Yusuf. Iymon — qalb ziynati. — T.: Hilol-nashr, 2011.
5. Oʻzbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligining rasmiy sayti — www.mod.gov.uz
6. “Vatanparvarlik — millat qalqoni” maqolalar toʻplami. — T.: Maʼnaviyat, 2022.
7. Boboyev A. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi asoslari. — T.: Oʻqituvchi, 2019.
8. Qodirov S. Fuqarolik jamiyati va yoshlar tarbiyasi. — T.: Iqtisodiyot, 2021.
9. “Vatan himoyasi – eng oliy burch” mavzusidagi ochiq dars ishlanmalari toʻplami. — T.: Respublika taʼlim markazi, 2023.

10.Hadislar to‘plami: “Vatanni sevish iymondandir” — islomiy tafsirlar asosida,

T.: Movarounnahr, 2017.

11.www.lex.uz — O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari milliy bazasi.

12.UNESCO hujjatlari — “Global citizenship and civic responsibility”, 2020.